

CD JAZZ

Tegen commercie
M-Base

In de jaren 1980 beluisterde een piepjonge muziekproducer in München een door niemand gewenste demo van saxofonist Steve Coleman. Wat later zocht hij die muzikant op in Brooklyn, New York, en sloot een contract af. Dertig jaar later werden Steve Coleman en diens collectief M-Base erkend als een mijlpaal in de jazz. En heeft Stephan Winter zich opgewerkt van producer tot een succesvol platenfirma-eigenaar, die vandaag met *Introducing M-Base. Brooklyn in the 1980's* de heroïsche beginperiode van de groep tot leven brengt.

M-Base was een Afro-Amerikaans kunstenaarscollectief (muzikanten, dansers, dichters en beeldend kunstenaars) dat zich kenmerkte door een bijzonder kritische opstelling tegenover commercie. Meer dan een aparte muziekstijl is M-Base dus een soort bevrijdingsfilosofie van en voor jazzmusici. De klemtoon valt op de authentieke ervaring, het loskomen van het westerse nutsdenken en het

verruimen van de horizon tot niet-westerse muziek.

In de jaren 1980 bestond de groep muzikanten uit saxofonisten Steve Coleman en Greg Osby, zangeres Cassandra Wilson, pianist Geri Allen, trombonist Robin Eubanks en trompettist Graham Haynes. Later kwam daar een derde saxofoonspeler bij, Gary Thomas. Zeer individuele spelers, maar die gelijkaardige paden volgden en elkaar in diverse combinaties op cd terugvonden. Met hun haaks op de muziekindustrie staande opvattingen hadden ze het echter niet onder de markt.

Kwaliteit drijft boven en bovendien kregen ze de steun van Stefan Winter, die na Colemans debuut-cd *Motherland Pulse* nog vele cd's bleef financieren, in wisselende combinaties. Wisselen en veranderen horen echter net bij het echte leven. Daarom is deze jubileumeditie een echte sampler geworden, waarin allerlei muziekstijlen, die meestal in afzonderlijke worden hokjes geplaatst, elkaar ontmoeten. Funk naast blues en hardbop, het mag. En met gedegen muzikanten wordt het een feest. (JC)

Introducing M-Base. Brooklyn in the 1980's. Early Works by Geri Allen, Jean-Paul Bourelly, Steve Coleman, Robin Eubanks, Greg Osby, Gary Thomas & Cassandra Wilson. The First Years 1985-2015. Jubilee Edition, remastered originele opnames, Winter & Winter GmbH, W&W 910 222-2, 22,50 euro.

CD KLASSIEK

Meesterlijke recyclage
Johann Sebastian Bach

Een fraai voorbeeld van recyclage in de muziekgeschiedenis is de herwerking naar klavecimbel door Johann Sebastian Bach van concerto's die oorspronkelijk voor viool waren geschreven. Van BWV1052, een van Bachs meest beroemde instrumentale werken, ging het origineel verloren. In de negentiende eeuw werd het gereconstrueerd en wel op basis van een handschrift bestemd voor de uitvoering op klavecimbel.

De Russische violiste Alina Ibragimova, geboren in 1985, blikte eerder Bachs werk voor vi-

ool solo in en brengt nu, samen met het ensemble Arcangelo, een opname uit van vier concerto's voor viool van de Duitse meester.

Onder muziekhistorici leeft al enkele tientallen jaren de discussie over wanneer Bach dit soort werk componeerde. Lange tijd werd aangenomen dat ze dateren uit de periode 1717 tot 1723 toen Bach bij prins Leopold van Anhalt-Köthen, een groot muzikliefhebber, werkte. De manuscripten blijken nu echter te dateren uit Bachs periode in Leipzig, waar hij ook een muziekgezelschap bestierde, het *Collegium Musicum*. De composities zouden bijgevolg omstreeks 1730 zijn gemaakt. Een mogelijke steun voor die hypothese is dat Bach zich liet beïnvloeden door het werk van Vivaldi. (EDS)

Johann Sebastian Bach, *Violin Concertos*, door Alina Ibragimova en Arcangelohan Cohen, Hyperion, CDA68068, 22,50 euro.

BOEK GESCHIEDENIS

Twintigste eeuw gevat
Ian Kershaw

Sir Ian Kershaw is een wereldberoemde Britse historicus die studeerde aan de universiteiten van Liverpool en Oxford. Van 1989 tot aan zijn pensioen was hij professor hedendaagse geschiedenis aan de universiteit van Sheffield. Zijn specialisatie is Hitler en nazi-Duitsland. Kershaws tweedelige biografie van Adolf Hitler uit 1999 werd een

wereldwijde bestseller, net als *Tot de laatste man*, over de vraag waarom Hitler-Duitsland zo koppig weigerde te capituleren.

In dit boek probeert Kershaw de bloedigste wereldbrand in een ruimere context te plaatsen om die oorlog beter te kunnen begrijpen. *De afdaling in de hel. Europa 1914-1948* probeert te begrijpen hoe Europa gedurende de eerste helft van de gewelddadige en turbulente twintigste eeuw moreel zo diep kon wegzinken: in de loopgraven van '14-'18, en nog dieper in de vernietigingskampen van de nazi's. Tegelijk is er sprake van een wonder. Slechts vier jaar na het absolute dieptepunt in 1945 kon in het Oude Continent al het fundament worden gelegd van een verbluffend herstel. Een nieuw Europa verrees uit de as.

Ian Kershaw schetst vier factoren die maakten dat Europa zich verloor in twee allesvernietigende oorlogen, factoren die al vóór de Eerste Wereldoorlog aanwe-

zig waren: nationalisme, de drift van enkele landen om grondgebied te winnen, klassenstrijd en economische ontwrichting. Die factoren werden door de rampzalige Vrede van Versailles versterkt. De Tweede Wereldoorlog was vanaf het sluiten van die 'vrede' haast onafwendbaar. Na de tweede wereldbrand en de complete vernietiging van Duitsland kon eindelijk gewerkt worden aan een blijvende vrede en een nieuw Europa. (EDS)

Ian Kershaw, *De afdaling in de hel. Europa 1914-1948*, Het Spectrum, Houten/Antwerpen, 2015, 638 blz., 39,90 euro, ISBN 978 90 0034 695 0.

BOEK ERFGOED

Communiefoto's
Luc Vanhaecke

Uitgever Luc Vanhaecke verzamelt in een verzorgd uitgegeven werk communiefoto's. Begin twintigste eeuw bracht paus Pius X de eerste communie naar de leeftijd van het begin van de lagere school. Voorheen was die leeftijd al gezakt van zestien in de zeventiende eeuw tot twaalf in de negentiende eeuw. Het communiefeest op twaalf jaar, zoals wij dat de voorbije ge-

neraties kenden, ontstond in de negentiende eeuw als een feest van de burgerij.

Het gros van de foto's in dit boek is gemaakt door professionele fotografen. Een eeuw lang had elke gemeente zijn eigen fotograaf. Dit boek toont alvast hoe vakkundig die fotografen wel waren.

De foto van het kind in zijn communiekleren, gemaakt in de huiskamer, was – zeker als het een meisje betrof – een aandenken aan de onbekommerde kindertijd die op het punt stond te verdwijnen. Het communiefeest was bovendien een van de zeldzame keren dat het kind op een schavotje werd gehesen en in het middelpunt mocht staan. „Was het kind meer dan een acteur, een opgedirkte pop?“, vraagt de samensteller zich af. Bij ons riep

zijn boek alvast veel melancholie op. (EDS)

Luc Vanhaecke (met een bijdrage van Johan De Vos), *De ziel van de vrouw is wit. 100 jaar communiefoto's*, eigen beheer, 2015, 208 blz., 29,50 euro, ISBN 978 90 8243 780 5, te bestellen via de boekhandel of via uitgeverijlucvanhaecke@gmail.com.

BOEK SPIRITUALITEIT

Tien geboden actueel
Achterhuis & Van Buuren

De filosofen Hans Achterhuis en Maarten van Buuren gingen op zoek naar eigentijdse antwoorden op de vraag of de tien geboden nog zin hebben. Wat moeten wij met voorschriften die duizenden jaren geleden ontstonden in een tribale samenleving die volstrekt verschilt van de onze? Dat we niet mogen doden en niet de bezittingen van een ander mogen stelen, dat willen de meeste mensen nog wel aannemen. Maar wat moeten we in onze multireligieuze, op tolerantie gebaseerde samenleving met geboden als 'Gij zult geen

andere goden voor mijn aangezicht hebben?' Vallen zulke archaische voorschriften nog toe te passen of te herformuleren?

Het zijn oeroude vragen, maar het perspectief in dit boek is bijzonder. Het richt zich zowel tot een filosofisch geïnteresseerd publiek als tot wie theologisch en gelovig dieper wil nadenken. Bij alle geboden werd gezocht naar inzichten van grote filosofen, van Spinoza tot Hannah Arendt, die de problematiek vanuit een onverwacht perspectief kunnen belichten. Door hun diepgang en eruditie weten de auteurs nieuwe dimensies in de tien geboden te openen, wat dit boek verrassend maakt voor filosofisch en theologisch geïnteresseerde lezers.

Hun besluit: de tien geboden zijn „een erfenis die ons zonder bijbehorend testament is nagelaten“. Vorige generaties meenden nog wel over zo'n testament te beschikken. Ze meenden in grote lijnen te weten hoe de geboden moesten worden uitgelegd en toegepast. Die zekerheid is ons uit handen geslagen. Het resultaat is best wel een maatschappijkritisch boek, maar ook een dat onze vaste kaders van religie door elkaar schudt.

Neem nu wat Van Buuren doet met het echtscheidingsverbod (opgelet, een verbod, geen gebod). 'Gij zult niet echtbreken' betekende in de tijd van ontstaan, zeven eeuwen vóór Christus, iets heel anders dan nu. Indertijd verwees het gebod naar een huwelijksmoraal waarin de vrouw het eigendom was van de man. Het huwelijk wordt intussen natuurlijk volstrekt anders ingevuld. Het hoge percentage scheidingen in onze tijd wordt volgens Van Buuren veroorzaakt door de neiging het romantische liefdesideaal te projecteren op het huwelijk. (EDS)

Maarten van Buuren & Hans Achterhuis, *Erfenis zonder testament. Filosofische overwegingen bij de tien geboden*, Lemniscaat, Rotterdam, 2015, 240 blz., 19,95 euro, ISBN 978 90 4770 758 5.